

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Аліса Пачевська

кандидат медичних наук, доцент

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

alisa.paczewska@gmail.com

Ірина Сімонова

старший викладач

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

arinasimonova@gmail.com

Monika Malgorzata Bialoszycka

Warminsko-Mazurski Uniwersytet, Collegium Medicum, Olsztyn, Polska

monika.margaretka@gmail.com

Мобільність є одним із головних завдань політики Європейського Союзу в галузі освіти та навчання, передбачених ст. 149 і 150 Договору про заснування Європейського Співтовариства. Це також є невід'ємною частиною вільного пересування людей – фундаментальної свободи, яка захищається Договором. Мобільність збагачує досвід навчання та підтримує передачу знань, допомагаючи сформувати почуття європейського громадянства та розвинути європейську обізнаність. Інтенсифікація європейської мобільності та обміну для розвитку освіти та навчання є метою роботи перетворення Європи на співдружність з найбільш інноваційними та конкурентоспроможними політикою та економікою, заснованими на знаннях та досягненнях багатьох країн. Очікується, що мобільність матиме позитивний вплив на ринок праці, дослідницький потенціал на європейському рівні та нове покоління освітніх і навчальних програм [1].

Болонський процес – один із тих процесів у європейській політиці, який привертає величезну увагу громадськості. Його метою є гармонізація різноманітних систем освіти в Європі та досягнення високого рівня порівнянності. Ідея процесу полягає в тому, що порівнювані системи університетської освіти сприяють підвищенню мобільності студентів та викладачів вищої школи. Студентська мобільність розглядається як ключ до підвищення продуктивності вищої освіти. Це також сприяє безпосередньому

контакту студентів з іншою культурою, допомагаючи молодим людям розвивати їх мультикультурні навички, які є важливими в Європейському Союзі. Збільшення студентської мобільності також є важливим імпульсом для посилення конкуренції між окремими країнами з метою залучення найталановитіших студентів. Оскільки університетська освіта в Європі по суті безкоштовна, виміром, у якому виникає така конкуренція, є якість освіти. Тому більша мобільність покращує якість університетської освіти, що, у свою чергу, підвищить продуктивність випускників у майбутньому [2].

Європейська мобільність підтримується спеціальними програмами, які прямо чи опосередковано фінансуються Європейською Комісією. Спільне виконання частини навчальної програми двома або більше вітчизняними чи іноземними університетами називається «горизонтальною мобільністю». Інша форма стає варіантом, який все частіше розглядається при розробці індивідуального освітнього шляху – «вертикальна мобільність» [3], тобто зміна університету на межі між першим і другим циклом навчання, що часто поєднується зі зміною галузі навчання. Форма «горизонтальної мобільності» пов'язана з навчальними програмами, які спільно проводяться університетами в різних країнах Європейського Союзу (спільні ступені) і закінчуються отриманням спільного диплома. Інструменти підтримки мобільності включають: – систему передачі та накопичення ECTS, що сприяє гнучкості навчальної програми. Це дозволяє індивідуалізувати навчальну програму кожного студента шляхом її формування таким чином, щоб відповідати мінімальним вимогам до випускника даного напрямку підготовки (обов'язкові предмети) та задовольняти індивідуальні інтереси студента (факультативні предмети). – Впровадження три циклової системи навчання та співпраця університетів за спільними навчальними планами (спільними ступенями) призводить до гармонізації змісту та методів навчання та усуває значні відмінності в навчальних програмах, які перешкоджають або становлять значний бар'єр для мобільності студентів. Тематичні мережі програми Erasmus – це проекти співпраці університетів, факультетів, університетських інститутів і

студентських організацій з усієї Європи, які також є загальноєвропейськими дискусійними форумами в галузі конкретних академічних дисциплін або міждисциплінарних питань. Їхня мета – підтримати інновації та покращити якість академічної освіти та розвинути європейський вимір у вибраній дисципліні. Вони доповнюють існуючі європейські інструменти мобільності та спрямовані на сприяння мобільності громадян між країнами, також на ринку праці, та сприяють їхньому навчанню протягом усього життя [4,5].

Відносно легко визначити, що таке мобільність академічного викладача [6,7]. Але основна проблема полягає в тому, що національні системи збору даних зосереджені на тих людях, які присутні «в системі», а не на даних про те, де ці люди були раніше і куди вони підуть. Кілька існуючих досліджень зосереджуються на мобільності дослідників більшою мірою, ніж на мобільності викладачів і науковців. Ймовірною причиною цього дисбалансу є дисгармонія в самій мобільності, оскільки мобільність з метою навчання є більш поширеною, ніж мобільність з науковою метою [8, 9]. Був розроблений географічний поділ на чотири зони, беручи до уваги показник ВВП 2004 року та оцінюючи відповідно до середнього шести показників якості демократичного врядування, розроблених дослідниками Світового банку: права голосу та підзвітність, політична стабільність, ефективність уряду, регуляторна якість, правові принципи та боротьба з корупцією. Традиційний академічний обмін є найпоширенішою категорією з точки зору мобільності персоналу, але він залишається найменш дослідженою та найменш контрольованою формою мобільності. У 2005 році програма підтримки співробітництва Tempus між університетами Європейського Союзу та університетами Західних Балкан, Східної Європи та Центральної Азії виділила 120 індивідуальних грантів на мобільність для академічного персоналу з країн-учасниць Болонського процесу, 70% грантів було призначено на стажування та навчання, 18% – на підготовчу діяльність до спільних проєктів за програмою Темпус, решта 12% – на участь у конференціях та семінарах. У свою чергу, у програмі мобільності для викладачів вищої школи (Erasmus Teacher Mobility) майже 21 тис. у 2004/2005

навчальному році представники колективу взяли участь у навчальній поїздці тривалістю в середньому 6–7 днів. Статистичні дані представлені у звіті Кредена показують, що існує дещо більша тенденція для персоналу зменш розвинених країн брати участь в обмінах з метою навчання. Так, майже 35% бенефіціарів прибули з саме цих країн, тоді як на цю зону припадає 31% від загальної кількості персоналу в Європейському просторі вищої освіти. Більше того, 70% бенефіціарів були прийняті в заклади в найбільш розвинені країни, де працює відповідно 70% усіх європейських викладачів вищої школи. Креден класифікує системи вищої освіти, які беруть участь у програмі обміну викладачами Erasmus, відповідно до готовності академічного персоналу переїхати та готовності вищих навчальних закладів прийняти стипендіатів. Ці показники можна виміряти відсотком стипендіатів, які покинули навчання в кожній країні, або стипендіатів, які отримують стипендію, поділений на відсоток загальної кількості викладачів у системах вищої освіти всіх країн [10,11].

Сприяння мобільності створює можливості для особистого розвитку та підтримки. Міжнародна співпраця та взаєморозуміння між людьми та установами покращує якість вищої освіти – серед іншого через досвід, пов'язаний зі знайомством з новою країною. Це, у свою чергу, впливає на працевлаштування та здатність людини брати участь у міжнародному ринку праці.

Література

1. A Mobility Strategy for the European Research Area COM(2001) 331 final, [on-line:] [http:// ec.europa.eu/eracareers/docs/Com_2001_331_en.pdf](http://ec.europa.eu/eracareers/docs/Com_2001_331_en.pdf)
2. Bologna with Students Eyes 2007, [on-line:] <http://www.esib.org/documents/publications/ bwse2007.pdf>
3. Commission's Action Plan for Skills and Mobility COM(2002)72, [on-line:] http://ec.europa.eu/employment_social/news/2002/feb/ap_en.pdf

4. Cradden C., Constructing Paths to Staff Mobility in the European Higher Education Area: from Individual to Institutional Responsibility, [on-line:] http://www.aic.lv/bolona/2005_07/sem05_07/se_mob_lond/EI_study_mobility.pdf

5. Education at a Glance 2008, [on-line:] <http://www.oecd.org/dataoecd/23/46/41284038.pdf>

6. Joint Report on the Evaluation of the Socrates II, Leonardo da Vinci and Learning programmes, [on-line:] http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/training/2007/joint/jointsum_en.pdf

7. Kelo M., Teichler U., Wächter B. (2006), EURODATA – Student Mobility in European Higher Education, Academic Cooperation Association (ACA).

8. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 10 July 2001 on Mobility within the Community for Students, Persons Undergoing Training, Volunteers, Teachers and Trainers 2001/613/EC, [on-line:] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:215:0030:0037:EN:PDF>

9. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Transnational Mobility within the Community for Education and Training Purposes: European Quality Charter for Mobility, 2006/961/EC, [on-line:] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00050009.pdf

10. Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States Meeting within the Council of 14 December 2000 Concerning an Action Plan for Mobility, 2000/C 371/03, [on-line:] http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Council_actionplan_mobility.pdf

11. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana), Dz. U. C 321E z 29 grudnia 2006 r., [on-line:] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:PL:pdf>